

7. Законодавство: проблеми ефективності. / [Авер'янов В.Б., Бобровник С.В., Головченко В.В. та ін.]; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Наук. думка, 1995. – 232 с.
8. Кулинич П.Ф. Актуальні проблеми розвитку земельного права України на початку XXI століття / П.Ф. Кулинич // Науковий вісник НУБіП України. – К., 2010. – № 156: Сер.: право. – С. 148-157.
9. Мірошніченко А. Досвід проведення земельних реформ у країнах Європи та Америки / А. Мірошніченко, П. Пушкар // Право України. – 2009. – № 9. – С. 123-132.

УДК 349.422.2 (477)

ВИХІДНІ ЗАСАДИ ЛОКАЛЬНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ: ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Білека А.А., к.ю.н., доцент

Інститут права імені Володимира Сташиса

Класичного приватного університету

Статтю присвячено дослідженню вихідних засад локального правового регулювання внутрішньокооперативних відносин у сільськогосподарських кооперативах України. Досліджено вплив ринкових відносин в економіці України на розвиток локального нормативно-правового регулювання у сільськогосподарських кооперативах. Здійснено теоретичне дослідження поняття і особливостей локального нормативно-правового регулювання. Проаналізовано чинне законодавство України у сфері регулювання аграрних кооперативних відносин, виявлено шляхи його подальшого вдосконалення, зроблено висновки з проблеми дослідження та внесені конкретні пропозиції щодо вдосконалення локального нормативно-правового регулювання у сільськогосподарських кооперативах України.

Ключові слова: сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарський виробничий кооператив, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, локальне нормативно-правове регулювання, локальний нормативно-правовий акт, Статут, Правила внутрішньогосподарської діяльності, Правила внутрішнього розпорядку.

Білека А.А. ИСХОДНЫЕ НАЧАЛА ЛОКАЛЬНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТНОШЕНИЙ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КООПЕРАТИВАХ: К ХАРАКТЕРИСТИКЕ СОВРЕМЕННОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ / Институт права имени Владимира Сташиса Классического частного университета, Украина

Статья посвящена исследованию исходных начал локального правового регулирования внутрикооперативных отношений в сельскохозяйственных кооперативах Украины. Исследовано влияние рыночных отношений в экономике Украины на развитие локального нормативно-правового регулирования в сельскохозяйственных кооперативах. Осуществлено теоретическое исследование особенностей локального нормативно-правового регулирования. Проанализировано действующее законодательство Украины в сфере регулирования аграрных кооперативных отношений, выявлены пути его совершенствования, сделаны выводы, касающиеся проблемы исследования и внесены конкретные предложения, касающиеся совершенствования локального нормативно-правового регулирования в сельскохозяйственных кооперативах Украины.

Ключевые слова: сельскохозяйственный кооператив, сельскохозяйственный производственный кооператив, сельскохозяйственный обслуживающий кооператив, локальное нормативно-правовое регулирование, локальный нормативно-правовой акт, Устав, Правила внутрихозяйственной деятельности, Правила внутреннего распорядка.

Bileka A.A. THE ORIGINAL PRINCIPLES OF LOCAL NORVATIVE AND LEGAL REGULATION OF RELATIONS IN THE AGRICULTURAL COOPERATIVES: TO THE CHARACTERISTICS OF A MODERN INTERPRETATION / Institute of law named after Vladimir Stashys Classic private university, Ukraine

The article is devoted to the study of the original principles of local legal regulation in internally cooperative relations in the Ukrainian agricultural cooperatives. The influence of market relations in the economy of Ukraine on the development of local normative-legal regulation in the agricultural cooperatives was studied. The theoretical study of the local normative and legal regulation concepts and features was conducted. The

current Ukrainian legislation in the sphere of regulation the agricultural cooperative relations was analyzed, ways of its further improvement were identified, the conclusions were made on the problem of the study and specific proposals on the improvement of local normative-legal regulation in the agricultural cooperatives of Ukraine were made.

The modern stage of the society democratization objectively expanded the self-regulation sphere of certain public relations areas. The usage of general permitted principle «Everything that is not prohibited, is allowed» in the regulation of agrarian cooperative relations enhances the value and role of local regulatory legal acts.

Modern agro-cooperative legislation demonstrates the leading local regulation, which appears as a response to the weaknesses of the current normative-legal state system. The local methods either offset absence of national standards, or even initiate certain changes to the acts of the Central state bodies, which are lagging behind from the modern response to the actual needs of economic development.

Local normative-legal act of the agricultural cooperative is a legal form of expression decentralized legal norms General and special laws on agricultural cooperation in the form of an official legal document by agricultural cooperative management bodies, which specifies, details and specializes their content and to a certain extent, is a mean of eliminating legislative gaps with respect to the conditions of each agricultural cooperative.

Order (procedure) of the adoption (development, discussion and design), local normative-legal acts in the agricultural cooperative society should be clearly described and enshrined in the Charter. All members of an agricultural cooperative (or its affiliated companies) must be involved in this process, and local normative legal acts should be adopted by the general assembly as the supreme management body of the cooperative.

Key words: agricultural cooperative, agricultural production cooperative, an agricultural service cooperative, local normative-legal regulation, local normative legal acts, Charter, Rules of on-farm activities, Rules of internal order.

У сучасних умовах поступово удосконалюється аграрне кооперативне законодавство і особливої актуальності набувають проблеми науково-теоретичного дослідження вихідних засад локального нормативно-правового регулювання в сучасних сільськогосподарських кооперативах.

19 січня 2013 року набула чинності нова редакція Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» [1], яка встановлює, що відтепер ним регулюються лише окремі питання діяльності сільськогосподарських кооперативів, у той час як загальні правила їх створення, функціонування і ліквідації встановлюються Законом України «Про кооперацію» [2], до якого також були внесені необхідні зміни.

Аналізу юридичної природи локального регулювання відносин у сільськогосподарських кооперативах приділялась певна увага серед науковців, проте, слід констатувати, що досі ця проблема залишається достатньо теоретично не вирішеною у сучасній українській та зарубіжній аграрно-правовій думці.

Свого часу ідея локального нормативно-правового регулювання активно розвивалась представниками науки колгоспного, а згодом сільськогосподарського та трудового права. Цим питанням присвячувались дисертаційні та монографічні праці, зокрема, кандидатська дисертація професора Г. Бистрова [3], у якій досліджувались локальні нормативно-правові акти колгоспів. Дослідженню Примірних правил внутрішнього розпорядку колгоспу присвячені праці професора О. Іванова [4]. С. Василюк зосередив свою увагу на вивченні основних теоретичних і практичних питань правового регулювання внутрішнього розпорядку в колгоспах [5].

Окремі аспекти локального правового регулювання, а саме Статутів сільськогосподарських кооперативів, висвітлені в кандидатській дисертації та монографії В. Федоровича [6]. В. Уркевич у своєму дисертаційному дослідженні та ряді публікацій також аналізує зміст локальних нормативно-правових актів, що регулюють майнові відносини у сільськогосподарському кооперативі [7-9].

Належне локальне правове регулювання кооперативних відносин неможливе без з'ясування самої сутності і природи такого регулювання, потреби в ньому та його особливостей, місця локальних кооперативних норм і локальних кооперативних актів серед інших норм права. Ці питання здебільшого були предметом дослідження фахівців у галузі теорії права без урахування їх галузевої належності. Зокрема, у дисертаційній роботі М. Томашевської на тему «Корпоративні акти в системі джерел права України» комплексно досліджено та з'ясовано правову природу корпоративних актів у системі джерел права України. У роботі аналізуються загальнотеоретичні проблеми поняття, ознак, функцій, сутності корпоративних актів та

корпоративних норм, розглядається юридична сила корпоративних актів та їх місце в ієрархічній системі нормативно-правових актів, висвітлені особливості корпоративної нормотворчості та уніфікації корпоративних актів. Автор наводить ряд ознак, за якими здійснюється класифікація корпоративних актів. Детально розглядаються проблеми створення та прийняття корпоративних актів, визначено вимоги юридичної техніки щодо структури, мови, стилю та юридичної термінології корпоративного акта. З'ясовано форми, види та правила уніфікації корпоративних актів, проаналізовано зарубіжний досвід у сфері застосування корпоративних актів. Дано практичні рекомендації щодо підвищення ролі та ефективності застосування корпоративних актів як джерела права в Україні [10].

У 2009 р. у Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого О. Тичковою захищена кандидатська дисертація на тему «Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні». Дисертація містить комплексне дослідження регулювання корпоративних відносин на локальному рівні – установчих документів та внутрішніх актів корпорацій. Доводиться нормативно-правова природа локальних корпоративних актів, основні засади їх прийняття, що ґрунтуються на цивілістичній природі корпоративних відносин.

Значна увага приділяється змісту статуту як основного акта локального регулювання корпоративних відносин. Вносяться пропозиції щодо вирішення на локальному рівні питань, які постають у практиці діяльності корпорацій та при здійсненні учасниками своїх прав. Проте в роботі проблеми локального нормативно-правового регулювання аграрно-кооперативних відносин не розглядались [11].

У 2011 році в Національному університеті «Юридична академія імені Ярослава Мудрого» В.В. Панченко захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право на тему: «Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права». Досліджено поняття «джерела аграрного права» та «форми аграрного права», обґрунтовано положення про те, що ці поняття не тотожні, визначено юридичну природу, місце внутрішньогосподарських локальних нормативно-правових актів сільськогосподарських підприємств у системі права України. Окремо досліджено ознаки та особливості внутрішньогосподарських локальних нормативно-правових актів, які регулюють внутрішні відносини в сільськогосподарських підприємствах, проведено їх класифікацію. Особливу увагу приділено оптимізації локального нормотворчого процесу в сільськогосподарських підприємствах. З'ясовано зміст кожної із стадій локального нормотворчого процесу в сільськогосподарських підприємствах, запропоновано його стадійність. Визначено перспективні напрями оптимізації локального нормотворчого процесу органами управління сільськогосподарських підприємств [12]. Утім, автор не входить у роботу в особливості локального нормативно-правового регулювання відносин у сільськогосподарських кооперативах.

Проте, навіть з урахуванням цінного наукового доробку вітчизняних науковців, на сьогодні в дослідженні локального нормативно-правового регулювання та локальних нормативно-правових актів у сільськогосподарських кооперативах України залишається цілий пласт проблем як теоретичного, так і прикладного значення.

Мета цієї статті полягає в дослідженні вихідних засад локального правового регулювання внутрішньокооперативних відносин у сільськогосподарських кооперативах України.

Реалізація мети передбачає вирішення таких завдань: виявити вплив ринкових відносин в економіці України на розвиток локального правового регулювання в сільськогосподарських кооперативах; здійснити теоретичне дослідження поняття і особливостей локального нормативно-правового регулювання; проаналізувати чинне законодавство України у сфері регулювання аграрних кооперативних відносин, виявити шляхи його подальшого вдосконалення, зробити висновки з проблеми дослідження та внести конкретні пропозиції щодо вдосконалення локального нормативно-правового регулювання в сільськогосподарських кооперативах України.

Нова редакція Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» створює реальні перспективи для розвитку локального нормативно-правового регулювання діяльності сільськогосподарських кооперативів. Стимулює нове ставлення до внутрішньокооперативних

актів та значно підвищує їхню роль (насамперед, Статутів).

Як слушно зазначає Т.С. Іскужин, локальне правове регулювання суспільних відносин є суто підзаконною діяльністю. Тому не лише в процесі створення локальних правових норм, але й у процесі їх застосування, дотримання законності є обов'язковим [13, 11].

Підзаконний характер локального правового регулювання передбачає: 1) правильне визначення меж локального регулювання; 2) дотримання порядку (процедури) прийняття локальних нормативно-правових актів.

В умовах правової держави має бути переглянута концепція так званих рекомендаційних правових норм, тобто норм, які є не обов'язковими, але бажаними в застосуванні й адресовані державою сільськогосподарським кооперативам як самостійним суб'єктам господарювання приватного типу.

Локальне регулювання є фактором забезпечення динамічності нормативно-правової системи. Характерно, що воно «обслуговує» обидва прояви динамічності національного права. Вже за самим своїм предметом воно призначене, у першу чергу, забезпечувати його динамічність у просторі, пристосувати право до регулювання відносин, що відрізняються в умовах різних кооперативів.

Отже, сучасне централізоване правове регулювання визначає мету, вказує напрями діяльності, а засоби і методи їх досягнення мають обирати самі сільськогосподарські кооперативи відповідно до інтересів своїх членів, юридичною формою яких мають виступати локальні нормативно-правові акти. Державне забезпечення законності у сфері локального правового регулювання в сільськогосподарських кооперативах має, на наш погляд, включати: 1) захист прав сільськогосподарських кооперативів самостійно вирішувати в межах закону питання прийняття необхідних для нормального функціонування локальних нормативно-правових актів; 2) державний нагляд і контроль за дотриманням вимог законності в процесі прийняття локальних правових актів; 3) встановлення порядку захисту прав членів кооперативів і осіб, які працюють у них за трудовим договором, що впливають із локальних норм; 4) дієву державну охорону прав, які виникають на підставі локальних нормативно-правових актів.

Що стосується порядку (процедури) прийняття розробки, обговорення й оформлення локальних нормативно-правових актів у сільськогосподарському кооперативі, то видається, що вона має бути чітко розписана і закріплена в Статуті. До цього процесу обов'язково мають бути залучені всі члени сільськогосподарського кооперативу (або ж його підрозділи), а приймати локальні нормативно-правові акти, безумовно, мають загальні збори як вищий орган управління кооперативу.

Локальний нормативно-правовий акта сільськогосподарського кооперативу – це правова форма вираження децентралізованих правових норм загального та спеціального законодавства про сільськогосподарську кооперацію у вигляді офіційного юридичного документа органів управління сільськогосподарського кооперативу, що конкретизують, деталізують та спеціалізують їх зміст і певною мірою є засобом усунення законодавчих прогалин стосовно умов кожного сільськогосподарського кооперативу.

Основними локальними нормативно-правовими актами в сільськогосподарських кооперативах є Статут, Правила внутрішньогосподарської діяльності (для сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу), Правила внутрішнього розпорядку (для сільськогосподарського виробничого кооперативу).

Слід позитивно відзначити, що тепер Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» чітко пов'язаний із загальним Законом України «Про кооперацію», зокрема, щодо вимог до Статуту, органів управління, контролем за їх діяльністю, прав та обов'язки членів, формування майна та фондів, розрахунку цін і тарифів, трудових відносин.

У новій редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» визначено, що Примірні статuti для сільськогосподарського виробничого кооперативу та сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, а також Примірні правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу мають розроблятися Міністерством аграрної політики та продовольства України. На жаль, поки

що ми не маємо цих документів.

Загалом, Закон зобов'язує кооперативи протягом року привести свої статuti у відповідність із новою редакцією, проте до приведення статутів у відповідність до Закону, кооперативи мають керуватись діючими статутами лише в частині, що не суперечить цьому Закону.

Отже, у вирішенні правових питань виробничо-господарської, фінансової, збутової та іншої діяльності важливу роль відіграє їх права регламентація, що здійснюється на основі внутрішньокооперативних нормативно-правових актів, які називають локальними нормативно-правовими актами сільськогосподарських кооперативів і які мають власну класифікацію. На нашу думку, видається доцільним називати цей блок нормативно-правових актів «сільськогосподарські кооперативні нормативно-правові акти».

У системі правових актів сільськогосподарські кооперативні акти мають найменшу юридичну силу у зв'язку з найнижчим рівнем їх загальності й обмеженістю повноважень сільськогосподарського кооперативу щодо нормотворчості.

Система сільськогосподарських кооперативних актів на рівні окремо взятого сільськогосподарського кооперативу має ієрархічну будову, у якій юридична сила акта залежить від місця і повноважень органу, що його прийняв, у структурі управління. Найвищими за юридичною силою є акти вищого сільськогосподарського кооперативного органу (загальних зборів), їм має відповідати решта сільськогосподарських кооперативних актів.

Відсутність єдиного правотворчого центру є однією з причин значної розрізненості сільськогосподарських кооперативних актів. Для їх ефективного функціонування необхідним є проведення уніфікації, яка забезпечує узагальнення зовнішньої форми та суттєвих ознак сільськогосподарських кооперативних актів, а також визначає типові способи та методи сільськогосподарського кооперативного регулювання.

Дія сільськогосподарських кооперативних актів є найбільш ефективною в умовах громадянського суспільства, що передбачає високий рівень правової культури та самоорганізації громадян. Функціонування в суспільстві великої кількості недержавних інститутів, метою діяльності яких є виявлення та аналіз нагальних суспільних проблем, охорона та захист індивідуальних і колективних прав своїх членів, залучення громадськості та широкого професійного загалу до публічного обговорення цих проблем, надає можливість виробити на сільськогосподарському кооперативному рівні такі шляхи їх вирішення, які потім стають загальноприйнятою нормою, незалежно від того, здобувають вони закріплення в праві чи ні.

З огляду на викладене пропонуємо такі заходи вдосконалення дії сільськогосподарських кооперативних актів: заснування інститутів громадського та/чи професійного контролю в різних сферах суспільних відносин у формі відповідних об'єднань і організацій; підвищення авторитету і значущості цих утворень шляхом запровадження обов'язкових умов щодо членства в них суб'єктів відповідних видів діяльності; розробка та видання спеціалізованими державними органами й недержавними установами рекомендованих зразків і форм сільськогосподарських корпоративних актів, що надасть кооперативам загальне уявлення про форму й оптимальний зміст внутрішніх документів та спростить процедуру їх реєстрації; підвищення рівня виконання сільськогосподарських кооперативних норм шляхом встановлення ефективної системи відповідальності за їх порушення із запровадженням заходів впливу громадської думки, які мали б публічний характер і передбачали залучення громадськості та засобів масової інформації.

Видається, що ефективність реформування аграрних відносин в Україні значною мірою залежатиме від подальшого вдосконалення всієї сфери державного регулювання аграрно-кооперативних відносин, що включатиме як централізований, так і локальний методи регулювання, оскільки внутрішньоорганізаційні норми, передусім, забезпечують гнучкість правового регулювання, пом'якшуючи основну суперечність законодавства між необхідністю його динамізму та стабільності одночасно.

Проведене дослідження дозволило сформулювати наступні висновки.

Сучасний етап демократизації суспільства об'єктивно розширив сфери саморегуляції певних

сфер суспільних відносин. Посилення значення локально-правового регулювання сьогодні, крім загальних, має й спеціальні підстави, які умовно можна поділити на дві групи: 1) ті, які зумовлені правовим становищем сільськогосподарських кооперативів як демократичних аграрних утворень, діяльність яких виражає виключно інтереси своїх членів та 2) ті, які пов'язані з фактичним станом аграрного кооперативного законодавства в Україні, наявністю прогалин у галузі регламентації земельних та інших відносин у сільськогосподарських кооперативах.

Застосування загальнодозвільного принципу «Все, що не заборонено, дозволено» до регулювання аграрних кооперативних відносин посилює значення та роль локальних нормативно-правових актів.

Сучасне аграрно-кооперативне законодавство демонструє випереджальне локальне регулювання, яке виникає як реакція на недоліки діючої державної нормативно-правової системи. При цьому локальними засобами або компенсується відсутність загальнодержавних норм, або навіть ініціюються певні корективи до актів централізованих державних органів, які відстають від сучасного реагування на актуальні потреби економічного розвитку.

Локальний нормативно-правовий акт сільськогосподарського кооперативу – це правова форма вираження децентралізованих правових норм загального та спеціального законодавства про сільськогосподарську кооперацію у вигляді офіційного юридичного документа органів управління сільськогосподарського кооперативу, що конкретизують, деталізують та спеціалізують їх зміст та певною мірою є засобом усунення законодавчих прогалин стосовно умов кожного сільськогосподарського кооперативу.

Порядок (процедура) прийняття (розробка, обговорення й оформлення) локальних нормативно-правових актів у сільськогосподарському кооперативі має бути чітко розписана і закріплена в Статуті. До цього процесу обов'язково мають бути залучені всі члени сільськогосподарського кооперативу (або ж його підрозділи), а приймати локальні нормативно-правові акти, безумовно, повинні загальні збори як вищий орган управління кооперативу.

Примірні статuti для сільськогосподарського виробничого кооперативу та сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, а також Примірні правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу та Примірні правила внутрішнього розпорядку сільськогосподарського виробничого кооперативу мають бути найближчим часом розроблені Міністерством аграрної політики та продовольства України, враховуючи нагальну потребу сільськогосподарських кооперативів у цих рекомендаційних актах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 року (в редакції Закону України від 20.11.2012 № 5495-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua
2. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua
3. Быстров Г.Е. Теоретические основы сельскохозяйственного законодательства в условиях развития агропромышленного комплекса СССР: автореф. дис. на соиск. ученой степени д.ю.н.: спец. 12.00.06 «Природоресурсное право; аграрное право; экологическое право» / Г.Е. Быстров. – М., 1986. – 48 с.
4. Иванов О.С. Правила внутрішнього розпорядку колгоспу / О.С. Иванов; [за ред. В.З. Янчука]. – К.: Урожай, 1974. – 55 с.
5. Василюк С.Ф. Правовое регулирование внутреннего распорядка в колхозах / С.Ф. Василюк. – Л.: Изд-во «Вища школа», 1986. – 164 с.
6. Федорович В.І. Правове регулювання створення, реорганізації і ліквідації сільськогосподарських кооперативів: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юр. наук: 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / В.І. Федорович; Львів. держ. ун-т. – Л., 1998. – 17 с.

7. Уркевич В.Ю. Правові проблеми становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юр. наук: 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / В.Ю. Уркевич; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2001. – 20 с.
8. Уркевич В. До питання про локальні нормативні акти, що регулюють майнові відносини у сільськогосподарському кооперативі // Підприємництво, господарство і право. – 2000. – № 9. – С. 65-67.
9. Уркевич В. Майнові фонди сільськогосподарського кооперативу: сутність та правова регламентація // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 1. – С. 69-73.
10. Томашевська М.О. Корпоративні акти в системі джерел права України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / М.О. Томашевська; Інститут законодавства Верховної ради України. – К., 2005. – 19 с.
11. Тичкова О.Ю. Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О.Ю. Тичкова; Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Х., 2009. – 19 с.
12. Панченко В.В. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / В.В. Панченко; Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Х., 2011. – 22 с.
13. Искужин Т.С. Обеспечение законности в сфере локального правового регулирования общественных отношений / Т.С. Искужин // Аграрное и земельное право. – 2005. – № 7. – С. 11-14.

УДК 349.4

ПРАВОВІ ОЗНАКИ ЗЕМЕЛЬ ТРУБОПРОВІДНОГО ТРАНСПОРТУ

Борденюк О.В., асистент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Встановлено публічно-правовий характер суспільних відносин, що виникають і розвиваються в галузі забезпечення необхідними земельними ділянками підприємства трубопровідного транспорту. Визначено правові ознаки земель трубопровідного транспорту: призначенні для виконання статутних цілей та завдань спеціалізованих підприємств; можуть перебувати тільки в державній та комунальній власності; поділяються на землі, зайняті магістральними трубопроводами, та землі, зайняті промисловими трубопроводами; їх розміри визначаються на підставі нормування; землі трубопровідного транспорту підлягають зонуванню.

Ключові слова: землі трубопровідного транспорту, правові ознаки, земельні відносини, магістральний трубопровід, земельні ресурси, газотранспортна система.

Борденюк О.В. ПРАВОВЫЕ ПРИЗНАКИ ЗЕМЕЛЬ ТРУБОПРОВОДНОГО ТРАНСПОРТА / Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, Украина

Установлен публично-правовой характер общественных отношений, возникающих и развивающихся в области обеспечения необходимыми земельными участками предприятия трубопроводного транспорта. Определены правовые признаки земель трубопроводного транспорта: предназначены для выполнения уставных целей и задач специализированных предприятий; могут находиться только в государственной и коммунальной собственности; делятся на земли, занятые магистральными трубопроводами, и земли, занятые промышленными трубопроводами; их размеры определяются на основании нормирования; земли трубопроводного транспорта подлежат зонированию.